

Bakgrunn for utredningsprogram

Søker/sak:	Solvind Prosjekt AS/ Utsira II vindkraftverk
Fylke/kommune:	Rogaland/Utsira
Ansvarlig:	Arne Olsen
Saksbehandler:	Ane Næsset Ramtvedt .:
Dato:	03.07.2014
Vår ref.:	201305775-35
Sendes til:	Tiltakshaver. Berørt kommune og andre hørings- og orienteringsinstanser orienteres om utredningsprogrammet.

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Solvind Prosjekt AS - Melding om Utsira II vindkraftverk i Utsira kommune, Rogaland fylke

Innhold

1	Innledning.....	2
2	Behandlingsprosessen	2
2.1	Høring.....	2
2.2	Møter	2
3	NVEs vurdering.....	3
3.1	Tiltakets beskrivelse	3
3.1.1	Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket	3
3.1.2	Forholdet til andre planer	3
3.1.3	Infrastruktur og nettilknytning	3
3.2	Prosess og metode	4
3.3	Tiltakets virkninger for miljø og samfunn.....	4
3.3.1	Landskap og visuelle virkninger	4
3.3.2	Sumvirkninger	5
3.3.3	Kulturminner og kulturmiljø	5
3.3.4	Friluftsliv og ferdsel	5
3.3.5	Naturmangfold.....	6
3.3.6	Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning).....	7
3.3.7	Nærings- og samfunnsinteresser.....	7
3.3.8	Annet	8
4	Innkommne merknader.....	8
4.1	Lokale myndigheter.....	8
4.2	Regionale myndigheter.....	9
4.3	Sentrale myndigheter.....	10
4.4	Tekniske instanser	10
4.5	Interesseorganisasjoner	11

4.6	Privatpersoner/grunneiere/andre.....	13
-----	--------------------------------------	----

1 Innledning

Solvind prosjekt AS meldte 12.9.14 Utsira II vindkraftverket i Utsira kommune i Rogaland fylke, i medhold av plan- og bygningsloven. Samlet planlegges det å bygge inntil 3-5 vindturbiner med en installert effekt på 3-5 MW per turbin. Dette vil gi en samlet installert effekt på inntil 15 MW, og antatt årlig produksjon er estimert til 45-60 GWh. Anlegget vil være lokalisert nordøst på øya, ca. 1 km fra Nordvikvågen. Planområdet for Utsira II dekker et areal på ca. 0,48 km². Nettilknytning av anlegget planlegges via en ny sjøkabel fra Austrheim til Karmøy, som vil erstatte og/eller supplere dagens kabel. NVE gjennomførte offentlig høring av meldingen i Utsira kommune i mars 2014. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er inndelt tematisk og inneholder krav til hvilke utredninger som skal gjennomføres og fremgangsmåte for arbeidet, før det kan søkes om konsesjon. Utredningsprogrammet følger i eget brev til tiltakshaver. I dette notatet vurderer NVE de utredningskravene som er innkommet i høringsperioden.

2 Behandlingsprosessen

NVE har behandlet meldingen etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning av 26.6.2009.

2.1 Høring

Meldingen ble sendt på høring til berørte instanser 14.2.14 med frist for uttalelser innen 8.4.14. Følgende instanser/organisasjoner fikk meldingen til uttalelse:

Utsira kommune, Fylkesmannen i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Karmøy kommune, Miljødirektoratet, Statens strålevern, Statens landbruksforvaltning, Avinor AS, Forsvarsbygg, Mattilsynet – Rogaland, Statens vegvesen - Region vest, Luftfartstilsynet, Norkring AS, Mobile Norway AS, Telenor – Servicesenter for nettutbygging, Kystverket Vest, Fiskeridirektoratet region vest, Meteorologisk institutt, Statnett SF, Haugaland Kraft AS, Naturvernforbundet i Rogaland, Forum for natur og friluftsliv i Rogaland, Haugesund Turistforening, Utsira fuglestasjon, NHO Reiseliv Vest-Norge, Norsk Ornitologisk Forening – Rogaland, NOF Haugaland lokallag, NJFF – Rogaland, Norskog, Vestskog SA, Rogaland Bondelag, Rogaland Bonde- småbrukarlag, Norges Naturvernforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådet Vest, WWF Norge, Zero, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Bellona, Fortidminneforeningen i Rogaland, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Olje- og energidepartementet, Klima- og miljødepartementet, Enova SF, Norsk institutt for by- og regionforskning og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte på Utsira skole 11.3.14. Det var ca. 60 personer til stede. På møtet orienterte NVE om behandlingsprosessen for meldingen og tiltakshaver orienterte om prosjektet og forslag til utredningsprogram. NVE avholdt også orienteringsmøte for lokale og regionale myndigheter på Utsira skole samme dag.

3 NVEs vurdering

I utredningsprogrammet spesifiserer og avgrenser NVE utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er beslutningsrelevante. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver enkelt vindturbin til en felles transformator for vindkraftverket, nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, massetak/deponier, mellomagringsplasser av turbinkomponenter mv. omfattes også av utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter det fastsatte utredningsprogrammet gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om det meldte vindkraftverket bør etableres eller ikke.

Nedenfor følger NVEs kommentarer til høringsuttalelsene. Høringsuttalelsene er kommentert der NVE mener det er behov for avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammet. I de tilfeller der NVE mener at innspill fra høringsinstansene er dekket av kravene i utredningsprogrammet, er innspillene ikke gjengitt eller kommentert.

3.1 Tiltakets beskrivelse

3.1.1 *Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket*

Flere høringsinstanser påpeker at planområdet utgjør 1/12 av øyas totale areal, og at øya derfor vil bli sterkt berørt av en eventuell utbygging. På bakgrunn av dette mener de at virkninger av vindkraftverket må utredes etter Folkehelseloven § 4. NVE konstaterer at det er ulike typer virkninger av tiltaket som kan ses i sammenheng med Folkehelseloven, for eksempel virkninger som støy og virkninger på friluftsliv og ferdsel. NVE viser til at utredningsprogrammet stiller en rekke utredningskrav til de mest vesentlige virkningene av tiltaket. Videre viser NVE til kulepunkt fire under temaet «Prosess og metode», hvor det står at tiltakshaver skal kontakte Utsira kommune i utredningsarbeidet. I tillegg forutsetter NVE at tiltakshaver oppretter en samrådsgruppe med representanter fra kommunen, berørte grunneiere og lokale organisasjoner/interessegrupper. Etter NVEs vurdering er disse kravene tilstrekkelige til at Folkehelseloven § 4 blir ivaretatt i utredningsarbeidet.

3.1.2 *Forholdet til andre planer*

Utsira kommune skriver at tiltaket er i tråd med gjeldende kommuneplan for Utsira, med ett unntak: området som er avsatt til vindkraft i kommuneplanen er mindre enn planområdet som er vist i meldingen. Fylkesrådmannen i Rogaland påpeker at Utsira i gjeldende Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland er plassert i kategorien «område som er uaktuelt for vindkraft». NVE konstaterer at godkjente regionale planer vil inngå i grunnlaget for NVEs behandling av enkeltprosjekter. Konesjonsmyndigheten må imidlertid alltid foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, og også vektlegge andre forhold enn de hensyn som er vektlagt i planene ut fra regionale prioriteringer og vurderinger.

3.1.3 *Infrastruktur og nettilknytning*

Fylkesrådmannen mener at marinarkeologiske undersøkelser må vurderes når det gjelder ny sjøkabel, og ber tiltakshaver ta direkte kontakt med Stavanger Sjøfartsmuseum så fort det foreligger konkrete planer for hvor sjøkabelen skal legges. Kystverket anbefaler at ny nettilknytningskabel følger i samme trasé som eksisterende kabel, dersom eksisterende kabel skal bestå. De påpeker at et slikt tiltak vil

kreve godkjenning etter «Lov om havner og farvann» av Kystverket. NVE viser i den forbindelse til kulepunkt fem under temaet «Forholdet til andre planer», som sier at det skal oppgis om tiltaket krever tillatelse fra andre offentlige myndigheter enn NVE.

Forum for natur og friluftsliv Rogaland (FNF Rogaland) forutsetter at veibredde og veinett avklares tydelig i søknaden, og at all annen infrastruktur visualiseres. I tillegg mener de at det skal stilles eksplisitte vilkår i utredningsprogrammet om at tiltakshaver skal gjøre rede for skjæringer i landskapet, massedeponi, sprengning og grøfting, og eventuelle arealbehov i anleggsfasen. Videre må all arealbruk fastsettes før det gis konsesjon, hvor eksempler gjort i konsekvensutredningen skal tilsvare vindturbinene som faktisk bygges. NVE viser til at kravene er ivaretatt i kulepunkt to under temaet «Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket» og i kulepunkt to under temaet «Infrastruktur og nettilknytning». NVE stiller ikke krav om at turbintype skal fastsettes før NVE treffer et vedtak, da dette vil kunne hindre prosjektets konkurransevne i et marked som stadig er i utvikling. Valg av turbintype vil imidlertid inngå i en detaljplan, som skal utarbeides av tiltakshaver ved en eventuell konsesjon. Planen skal oversendes og godkjennes av NVE.

3.2 Prosess og metode

Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Rogaland (NOF Rogaland) mener at metodikken for kartlegging av fuglelivet er for lite konkret beskrevet i forslaget til utredningsprogram. Både Utsira Fuglestasjon og FNF Rogaland krever omfattende feltstudier av uavhengig ekspertise for å kartlegge virkninger for fuglelivet og fugletrekket. Utsira Fuglestasjon mener i tillegg at det bør brukes radarer for å kartlegge trekkene. NVE viser til kulepunkt syv under temaet «Prosess og metode» som sier at det skal gjennomføres feltbefaring dersom det ikke har blitt foretatt undersøkelser av naturmiljø av nyere dato. Feltbefaring bør normalt være minst tre feltdøgn, og behovet for ytterligere feltdøgn skal vurderes ut fra planområdets størrelse og potensialet for funn av naturtyper og rødlistede arter i området, herunder fugl. NVE stiller ikke krav om bruk av radar for å kartlegge trekkene.

FNF Rogaland skriver at det må utarbeides gode kart med informasjon om lyd, visuell påvirkning, artsdata, landskap, boliger, fritidsboliger, turløyper, jaktområder og viltforekomster. NVE viser til kulepunkt to under temaet «Tiltaksbeskrivelse», som sier at planområdet, vindturbiner, veier, oppstillingsplasser, bygninger, areal for mellomlagring av komponenter, nettilknytning, kaier mv. skal beskrives og vises på kart. Videre viser NVE til at de nevnte temaene er omtalt hver for seg i utredningsprogrammet, og vurderer kravene under hvert tema som tilstrekkelige.

3.3 Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

3.3.1 Landskap og visuelle virkninger

Flere høringsinstanser viser til at Utsira er registrert som «vakkert landskap» i Rogaland fylkeskommune sin rapport om vakre landskap. Fylkesmannen i Rogaland forutsetter derfor at det utføres grundige utredninger av visuelle virkninger, og mener det er viktig at utredningene baseres på føringene som ligger i den europeiske landskapskonvensjonen. FNF Rogaland mener at visualisering av hvordan vindturbinene ser ut fra ulike lokaliteter 360 grader rundt planområdet er nødvendig for å få et inntrykk av hvordan vindturbinene direkte påvirker landskapet. Visualiseringen må gjøres fra flere punkter definert av berørte parter, og må inkludere 3D animasjon med lyd fra minst ett av punktene, spesifisert av kommuneadministrasjonen.

NVE viser til kulepunkt to til fire under temaet «Landskap» i utredningsprogrammet der det står at *vindkraftverket skal visualiseres fra representative steder (...) som vil bli berørt av tiltaket*. NVE legger til grunn at fotostandpunktene velges av fagutreder i samråd med berørt kommune. NVE ber

også om at tiltakshaver vurderer forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelsene i samråd med fagutredere og berørt kommune. Når det gjelder 3D-modeller vil ikke NVE pålegge tiltakshaver å utarbeide dette som en del av utredningen, men anbefaler slike modeller eller todimensjonale videoanimasjoner som viser rotorene i bevegelse til bruk i presentasjoner av tiltaket.

3.3.2 *Sumvirkninger*

FNF Rogaland mener det må gjøres en vurdering av samlet belastning som bør inkludere alle konsesjoner som er gitt og som kan bli gitt langs store deler av kysten, inkludert hele Rogaland og Hordaland. Videre mener de at det må utarbeides en separat sumvirkningsrapport som dekker friluftsliv, kultur- og naturmiljø, landskap, reiseliv etc.

NVE stiller ikke krav om at tiltakshaver skal utarbeide en separat sumvirkningsrapport, men viser til punktene under «Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10» i utredningsprogrammet. NVE anser disse kravene som tilstrekkelige. Når det gjelder kravet om å utrede for den samlede belastningen av alle konsesjoner som er gitt og som kan bli gitt langs store deler av kysten, vil ikke NVE pålegge tiltakshaver å utrede dette.

3.3.3 *Kulturminner og kulturmiljø*

Fylkesrådmannen i Rogaland påpeker at planområdet innebærer konflikt med automatisk fredete kulturminner, og at både fremtidig transformator, driftsbygning, ny tilkomstvei, internveier og en av vindturbinene ser ut til å komme i direkte konflikt med både automatisk fredete kulturminner og med kulturminner med uavklart status. De understreker at både kulturminner som kan komme i direkte konflikt med tiltaket og kulturminner som kan komme i indirekte konflikt med tiltaket må beskrives og visualiseres. Videre påpeker de at tiltakets innvirkning på kulturlandskapet som helhet, inkludert naturlandskap og kulturminner, må vurderes. Hildegunn og Gunnar Eek skriver at det bør utredes hvordan vindkraftverket vil innvirke visuelt på kulturlandskapet, både fra Siradalen, Austrheim, Hovland, Klovning, Fyrstasjonen og havnene.

NVE vil i denne sammenheng vise til kulepunktene under temaet «Kulturminner og kulturmiljø» i utredningsprogrammet. Der står det blant annet at kjente automatisk fredete, vedtaksfredete og nyere tids kulturminner/kulturmiljø innenfor planområdet og nærliggende områder skal beskrives og vises på kart, og at direkte og visuelle virkninger av tiltaket skal beskrives og vurderes. Videre skal det redegjøres kort for hvordan virkninger for kulturminner kan unngås ved plantilpasninger.

I sin uttalelse gjør fylkesrådmannen oppmerksom på de nye rutinene for undersøkelsesplikt, jf. Lov om kulturminner § 9. Fylkesrådmannen presiserer at de vurderer potensialet for funn av kulturminner i det aktuelle området som høyt. NVE viser til *Fremgangsmåte* under temaet «Kulturminner og kulturmiljø», hvor det står at i de tilfellene hvor potensialet for funn vurderes som høyt, må tiltakshaver ta kontakt med fylkeskommunen for å bestille arkeologiske/kulturhistoriske registreringer før konsesjonsvedtak. Det vil si at undersøkelsene skal utføres parallelt med konsekvensutredningen av tiltaket.

3.3.4 *Friluftsliv og ferdsel*

Flere høringsinstanser uttaler at Utsira er en hyppig besøkt fuglelokalitet, og at virkningene for friluftsliv derfor må utredes nøye. FNF Rogaland skriver at utredningen må inkludere kartlegging og verdsetting av friluftsområdene, inkludert skildring av området som er en del av Nordsjøløypa, likeså kulturstien og andre turområder som er innen et par km fra turbinene. De påpeker at turbinenes effekt på de nevnte områdene må utredes grundig, spesielt med hensyn til lyd innen 40 dB sone, forventet vindretning, skyggekast og lysblink. Områder som kan bli berørt av stenging, gjerdet og tilgang på

eget ansvar må identifiseres. Mark Thomson ønsker full visualisering av hvordan vindkraftverket vil påvirke nåværende turstier og tråkk i hele Austmarka. Haugesund Turistforening påpeker at meldingen ikke har nevnt noe om Haugesund Turistforening sin hytte, Nordvikgården, som hadde opp mot 3000 overnattinger i 2013. Foreningen er en tung aktør for utøvelse av friluftsliv på øya, og Haugesund Turistforening understreker at de stiller seg til disposisjon for å bidra til mest mulig riktig fremstilling av sin virksomhet og aktivitet på Utsira.

Når det gjelder uttalelsen til Haugesund Turistforening påpeker NVE at tiltakshaver skal innhente informasjon om dagens bruk av området og om alternative friluftsområder fra lokale myndigheter og aktuelle interesseorganisasjoner. For temaene støy, skyggekast og lysblink viser NVE til at disse er ivaretatt i kapittel 3.3.3 som omhandler forurensning. Når det gjelder visualisering, ivaretas kravet gjennom temaet «Landskap» i utredningsprogrammet. NVE ber om at tiltakshaver vurderer forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelsene i samråd med fagutredere og Utsira kommune. Videre viser NVE til kulepunktene under temaet «Friluftsliv og ferdsel» i utredningsprogrammet. Etter NVEs vurdering er virkninger for friluftslivet ivaretatt her.

3.3.5 *Naturmangfold*

Naturtyper og vegetasjon

FNF Rogaland skriver at det finnes både bekkefelt og myrområder i planområdet, og mener at utredningen må avklare hva som kan skje med bekkefeltene og hvordan den økologiske og kjemiske tilstanden kan bli påvirket. Fylkesmannen i Rogaland skriver at det i naturbeitemarkene i planområdet og i Vestmarka er dokumentert rike forekomster av beitemarksopp, i tillegg til at det er påvist dverglin. De påpeker at mange beitemarksopp bare kan observeres under spesielle vær/fuktforhold, noe som vil kreve undersøkelser utover en feltsesong. De krever at de ytre kystutformingene dokumenteres, og at det belyses hvilken utbredelse de har i landet. Utsira kommune ønsker at det i undersøkelsene av miljø blir lagt vekt på sopp og lav, og at eventuelle topplag fra påbygde jordmasser i fyllinger og skjæringer blir anlagt med jord som har naturlige frøbaser. NVE ber tiltakshaver merke seg innspillet til Utsira kommune om at eventuelle topplag fra påbygde jordmasser i fyllinger og skjæringer blir anlagt med jord som har naturlige frøbaser. Videre viser NVE til temaet «Naturtyper og vegetasjon», og mener at kulepunktene under dette temaet ivaretar alle utredningskrav knyttet til naturtyper og vegetasjon.

Fugl

Det har kommet inn flere høringsuttalelser knyttet til fugl. En rekke høringsinstanser ber om at områdets betydning for trekkfugl utredes, og Miljødirektoratet påpeker at utredningen må vurdere den samlede belastningen på trekkfugl i regionen. Både Norsk Ornitologisk Forening avdeling Rogaland og Utsira Fuglestasjon påpeker at ravn og vandrefalk hekker i det aktuelle området, i tillegg til at havørn viser en klar stigende forekomst på øya. De krever at det gjennomføres omfattende feltstudier av en uavhengig ekspertise for å kartlegge virkninger for fuglelivet og fugletrekket. Utsira Fuglestasjon skriver at de er redd for kollisjonsfaren spesielt mellom trekkende spurvefugler og vindturbiner, og de mener det må brukes radar for å kartlegge trekkene. Videre mener de at sjøfugltrekket over det aktuelle planområdet må kartlegges, i tillegg til at hekkende sjøfugl må kartlegges. Fylkesmannen i Rogaland skriver at lyssetting av turbinene kan påvirke kollisjonsrisikoen. De mener derfor at utredningen må kartlegge hvorvidt lyssetting fører til økt kollisjonsrisiko om natten. Videre mener de at effekten av avbøtende tiltak må vurderes nøye. NVE viser til at krav om bruk av radar og gjennomføring av feltstudier er omtalt i kapittel 3.2 «Prosess og metode». Når det gjelder kartlegging og virkninger for fugl, herunder områdets verdi som trekklokalitet, kollisjoner, elektrokusjon og redusert/forringet funksjonsområde, viser NVE til kulepunktene under temaet

«Fugl». Videre viser NVE til kulepunkt to under «Prosess og metode», hvor det står at avbøtende tiltak skal vurderes. Etter NVEs vurdering er disse kravene tilstrekkelige.

Andre dyrearter

Fylkesmannen i Rogaland mener det må gjennomføres full kartlegging av virvelløse dyr i planområdet og tilgrensende områder. NVE ber tiltakshaver merke seg dette, men vil ikke pålegge tiltakshaver å gjennomføre full kartlegging på nåværende tidspunkt. Dersom det i forbindelse med konsekvensutredningene blir gjort observasjoner som tyder på at området er en spesiell lokalitet for insekter og virvelløse dyr, kan NVE treffe vedtak om at det skal utføres tilleggsutredninger.

3.3.6 Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning)

Flere høringsinstanser er bekymret for støy fra vindkraftverket. Edgar Opsal mener at støyberegningene som de hittil har fått innsyn i, ikke samsvarer med erfaringene de har fra det allerede eksisterende vindkraftverket. Han mener dette kan komme av at særlig den nærmeste hytta ligger i le for vinden, slik at ordinær vindstøy i mindre grad overdøper støyen fra turbinene. Han ønsker derfor at det gjøres støyberegninger for hytta, i tillegg til at han ønsker at det blir foretatt en vurdering av 3 MW turbiner kontra 5 MW turbiner når det gjelder støy, vindretning og vindstyrke. FNF Rogaland påpeker at det må tas høyde for geografi og geologi i området, og at støynivå må estimeres for hele døgnet for å påvise eventuelle endringer i støynivå om natten. Videre skriver de at det må utredes hvordan friluftsområdene på øya vil påvirkes av støy, skyggekast og lysblink.

NVE vil her vise til kulepunktene under temaet «Støy», der det står at det skal vurderes hvordan støy fra vindkraftverket påvirker helårs- og fritidsboliger og friluftsliv, og at det skal utarbeides støysonekart. NVE viser videre til «*Fremgangsmåte*» under temaet «Støy», der det står at utredningene skal ta utgangspunkt i «*Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging*» (TA-1442) og «*Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*» (TA-2115). Etter NVEs vurdering ivaretas høringsinstansene ønsker gjennom kravene i utredningsprogrammet, retningslinjene og veilederen. Når det gjelder skyggekast, ivaretas kravet gjennom temaet «Skyggekast» i utredningsprogrammet. Lysblink er omtalt i kulepunkt fem under temaet «Landskap», hvor det står at visuelle virkninger knyttet til lysmerking av vindturbiner skal vurderes kort.

3.3.7 Nærings- og samfunnsinteresser

Verdiskapning, reiseliv og turisme

Flere høringsinstanser påpeker at de samfunnsmessige verdiene knyttet til fugleturisme på øya må kartlegges, og at det må utredes hvordan disse kan bli påvirket av vindkraftverket. FNF Rogaland skriver at vindkraftverket og dets betydning for lokal økonomi må vurderes, i tillegg til at eventuelle tap ved vindkraftsatsingen må utredes. Bjarne og Gunn Hilde Austrheim skriver at det må foretas en grundig vurdering av vindkraftverkets virkninger for satsningen på reiseliv og turisme. Mark Thomson er bekymret for at leiligheten som han og familien eier på Bølgen i Nordvikvågen vil falle drastisk i verdi dersom vindkraftverket blir realisert. Bjarne og Gunn Hilde Austrheim mener det må gjøres en vurdering av hvordan bokvalitetene i området vil bli påvirket, og at utredningene må ta for seg hvilket verditap det er snakk om og hvordan dette skal kompenseres.

I kulepunktet under temaet «Verdiskapning» i utredningsprogrammet har NVE stilt krav til at det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskapning lokalt og regionalt. Dette skal beskrives både for anleggs- og driftsfasen. Under temaet «Reiseliv og turisme» står det at reiselivsnæringen i området skal beskrives kortfattet, og at tiltakets mulige virkninger for reiseliv og turisme skal vurderes. Under «*Fremgangsmåte*» i samme punkt

presiseres det blant annet at: «*vurderingene bør baseres på informasjon innhentet hos lokale myndigheter, reiselivsnæringen og andre relevante informasjonskilder. Det bør innhentes erfaringer fra andre områder i Norge og eventuelt andre land*». NVE mener at kravene til utredning av verdiskapning, reiseliv og turisme er ivaretatt her. Virkninger for boliger er ivaretatt under aktuelle temaer, slik som støy, skyggekast, friluftsliv og ferdsel. Når det gjelder økonomiske virkninger finner ikke NVE grunnlag for å pålegge spesifikke utredninger knyttet til utvikling av priser på bolig- og fritidseiendommer, og påpeker at det er stor usikkerhet knyttet til resultatene fra slike utredninger. Videre poengterer NVE at vurderinger av negative virkninger i hovedsak er basert på faglig skjønn, og at kun enkelte virkninger kan tallfestes eller verdsettes i økonomisk forstand. Etter NVEs vurdering er det stor usikkerhet knyttet til å tallfeste økonomiske tap som følge av vindkraftutbygging. NVE finner det ikke beslutningsrelevant å be om utredninger knyttet til dette.

Luftfart og kommunikasjonssystemer

Avinor påpeker at vindturbiner kan utgjøre hindringer for luftfarten for selskaper som opererer lavtflygende fly og helikoptre, og ber tiltakshaver kontakte selskaper som opererer med slike luftfartøy. Kystverket skriver at Utsira fyr kan bli påvirket av tiltaket ved at de planlagte vindturbinene kan skjerme for lyset fra fyret mot nordøst. De ber derfor om at det tas hensyn til dette i planleggingen. NVE ber tiltakshaver merke seg innspillene, og viser til at kravene er ivaretatt under temaet «Luftfart og kommunikasjonssystemer» i utredningsprogrammet.

3.3.8 *Annet*

Nedleggelse av anlegget

Det har kommet inn høringsinnspill om nedleggelse og fjerning av anlegget. Flere krever at tiltakshaver må stille økonomisk bankgaranti ved demontering av anlegget, også ved en eventuell konkurs. NVE vil i denne sammenheng vise til NVEs faste konsesjonsvilkår om nedleggelse. Ved en eventuell konsesjon skal konsesjonær innen utgangen av 12. driftsår for anlegget oversende NVE et forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området ved utløp av driftsperioden, jf. energilovforskriften § 3-4 d. NVE viser videre til kulepunkt åtte under tema «Infrastruktur og nettilknytning» og mener høringsinstansenes krav blir ivaretatt.

4 Innkomne merknader

Det har kommet inn 18 høringsuttalelser til meldingen med forslag til utredningsprogram for Utsira II vindkraftverk. Under følger en sammenfatning av disse med fokus på merknader som er relevante for utredningsprogrammet.

4.1 Lokale myndigheter

Utsira kommune v/kommunestyret behandlet saken i møte den 20.3.14. De stiller seg positive til Solvind Prosjekt AS sin melding med forslag til utredningsprogram. Prosjektet er i tråd med gjeldende kommuneplan 2012-2022 for Utsira kommune, vedtatt av kommunestyret 20.6.13, med ett unntak: Området som er vedtatt i arealdelen av kommuneplanen er mindre enn planområdet som er vist i meldingen. Det betyr i realiteten at det må søkes dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Kommunestyret ønsker at det i undersøkelsene av miljø blir lagt vekt på sopp og lav for å finne ukjente rødlistearter, og at eventuelle topplag fra påbygde jordmasser i fyllinger og skjæringer blir anlagt med jord som har naturlig frøbaser. Altså ikke beplantet med frøbaser/smittet jord.

4.2 Regionale myndigheter

Fylkesrådmannen i Rogaland v/seksjon for kulturarv skriver i brev av 29.4.14 at deler av planområdet ligger inne i kommuneplanens arealdel som vindkraftverk. Fylkesrådmannen varslet innsigelse til vindkraftverket i forbindelse med høring av kommuneplan for Utsira 2012-2022. Bakgrunnen var at det innenfor tiltaksgrensen for vindkraftverket er registrert kulturminner med uavklart status i form av måkahus og en boplass/aktivitetsområde fra steinalderen. Det ble presisert at arealbruken først kunne bli avklart ved fremtidig reguleringsplan/konsesjonsøknad. Fylkesrådmannen skriver at planområdet som er vist i meldingen omfatter et større område enn det som er vist i kommuneplanen. Planområdet innebærer også ytterligere konflikt med automatisk fredete kulturminner. Både fremtidig transformator, driftsbygning, ny tilkomstvei, internvei og en av vindturbinene ser ut til å komme i direkte konflikt med både automatisk fredete kulturminner og med kulturminner med uavklart status. I tillegg må kulturminner som kan komme i indirekte konflikt med tiltaket beskrives og visualiseres. Fylkesrådmannen påpeker videre at innvirkningen på kulturlandskapet som helhet, inkludert kulturminner og naturlandskap, må vurderes. I Rogaland fylkeskommunes rapport "Vakre landskap i Rogaland" fra 1995, ligger hele Utsira inne som ett av regionens utvalgte vakre landskap. Utsira ble på bakgrunn av dette plassert i kategorien "område som er uaktuelt for vindkraft" i gjeldende Fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland. Når det gjelder de nye rutinene for undersøkelsesplikt jf. Lov om kulturminner § 9, skriver Fylkesrådmannen at de vurderer potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet som høyt. De presiserer at når potensialet for funn vurderes som høyt, innebærer de nye rutinene at tiltakshaver må ta kontakt med fylkeskommune og bestille arkeologiske/kulturhistoriske registreringer før konsesjonsvedtak. Behovet for marinarkeologiske undersøkelser må også vurderes i forhold til ny sjøkabel, og Fylkesrådmannen ber tiltakshaver ta direkte kontakt med Stavanger Sjøfartsmuseum v/Endre Elvestad for en vurdering, så fort det foreligger konkrete planer for hvor sjøkabelen skal legges.

Fylkesmannen i Rogaland skriver i brev av 11.4.14 at vindkraftverket ble vurdert sammen med kommuneplanen til Utsira. De skriver at de fremmet innsigelse til planen, da Fylkesmannen vurderte anlegget til å få store landskapsvirkninger i et sårbart landskap, med viktige natur- og friluftverdier, og at anlegget ville gi negative nærmiljøeffekter for tilgrensende boligområder, særlig i form av støy. De påpeker at det i kommuneplanen kun er gjort en enkel overordnet vurdering for landskapsvirkninger og hvordan anlegget vil virke inn på bomiljøet. En konsekvensutredning vil gi nærmere svar på om det er grunnlag for å utvide dagens vindkraftanlegg. Følgende temaer omtales nærmere i uttalelsen:

Fugl

Utsira har lenge vært kjent som en ekstra god fuglelokalitet, både i Norge og internasjonalt. Øyas plassering gjør at store mengder trekkfugl flyr forbi på vei over Nordsjøen. I tillegg er Utsira hekkelokalitet for mange truede og rødlistede arter. Planområdet er kjent hekkelokalitet for vandrefalk og ravn, i tillegg til at havørnen er i ferd med å etablere seg. Fylkesmannen mener det ikke er faglig grunnlag for påstanden i utredningsprogrammet om at det ikke er registrert problemer med trekkende fugl ved de eksisterende vindturbinene, og viser til erfaringer fra Smøla der økt størrelse på turbinene har ført til økt problemer med kollisjon. Videre påpeker de at trekkende spurvefugler flyr høyt dersom det er bra vær, men at fronter med dårlig vær kan presse fuglene ned og få fatale følger. Lyssetting av turbinene kan også påvirke kollisjonsrisikoen. Fylkesmannen mener at utredningene må kartlegge fuglene i og ved planområdet og deres trekkretning nøye, og hvordan lyssetting fører til økt kollisjonsrisiko om natten. Effekten av avbøtende tiltak bør også vurderes nøye i konsekvensutredningen.

Virvelløse dyr

Som en del av konsekvensutredningen vurderer Fylkesmannen at det må gjennomføres full kartlegging av virvelløse dyr i planområdet og tilgrensende områder.

Vegetasjon og planteliv

Øya er registrert som nasjonalt verdifullt kulturlandskap klasse 1 i Nasjonal registrering av kulturlandskap. Det meste av øya består av naturbeitemark (verdi svært viktig- A) og kystlynghei (verdi viktig- B). I naturbeitemarkene i planområdet og i Vestmarka ble det på et besøk dokumentert rike forekomster av beitemarksopp, i tillegg til at det ble påvist dverglin flere steder i 2006, en art det er svært få funn av i Rogaland i nyere tid. Mange beitemarksopp kan bare observeres under spesielle vær/fuktforhold, som vil kreve undersøkelser utover en feltsesong. De ytre kystutformingene må dokumenteres, og det må belyses hvilken utbredelse de har i landet.

Landskap

Hele Utsira er registrert som ”vakkert landskap” i Rogaland fylkeskommune sin rapport om vakre landskap. I en konsekvensutredning må det gjennomføres grundige utredninger av landskapsvirkninger og visuelle virkninger, og det er viktig at utredningen baseres på føringene som ligger i den europeiske landskapskonvensjonen. Hvordan vegene kan framføres med minst mulig naturinngrep og tilpasses landskapet best mulig må utredes grundig. Hvordan overskuddsmasser skal brukes og håndteres er viktig.

Friluftsliv

Utsira er trolig den mest kjente, og trolig mest besøkte fuglelokaliteten i landet, med besøkende fuglekikkere fra hele landet og utlandet. Effektene på friluftsliv må utredes nøye.

4.3 Sentrale myndigheter

Miljødirektoratet skriver i brev av 13.5.14 at meldingen sammen med NVEs utredningsprogram dekker godt opp for hva som bør utredes. De påpeker imidlertid at området er viktig for trekkfugl og at dette temaet ikke er godt dekket i meldingen. De ber derfor om at områdets betydning for trekkfugl utredes, i tillegg til at utredningen bør vurdere samlet belastning på trekkfugl i regionen av vindkraft.

4.4 Tekniske instanser

Statens vegvesen Region vest skriver i brev av 24.3.14 at vindkraftverket ikke vil påvirke fylkesvegnettet på Utsira. Det påpeker at det er lagt opp til transport via kaianlegg som ligger inne i reguleringsplanen, og at de ikke har noen merknader til meldingen.

Forsvarsbygg skriver i brev av 10.4.14 at Utsira II vindkraftverk ikke berører Forsvarets infrastruktur som faste radarer og radiolinjer.

Avinor skriver i brev av 13.5.14 at de har to radaranlegg i området: Sola TAR som ligger på Bråtavarden og som består av en primær- og sekundærradar, og Lifjell MSSR som består av en sekundærradar. For primærradaren på Bråtavarden vil vindturbinene i planområdet være synlige på radarskjermen, men påvirkning utover dette vurderes som lite sannsynlig. For sekundærradaren på Bråtavarden gir tiltaket ingen negativ påvirkning, det samme gjelder sekundærradaren på Lifjell. Vindkraftverket vil heller ikke være et problem for kontrollsonen til de to flyplassene i området, Stavanger Lufthavn Sola og Haugesund Lufthavn Karmøy. Tiltaket har ingen virkninger for

eksisterende inn- og utflygingsprosedyrer for Haugesund lufthavn. Per i dag er det etablert en VFR-rute som er i nærheten av planområdet til vindkraftverket. Basert på informasjonen i meldingen vil total høyde på vindturbinene inkl. terreng være ca. 180 meter over havet, dette vil ikke være i konflikt med VFR-ruten i området. Avinor opplyser imidlertid om at vindturbiner kan utgjøre hindringer for luftfarten for selskaper som opererer lavtflygende fly og helikopter, og ber tiltakshaver kontakte selskaper som opererer med slike luftfartøy.

Kystverket skriver i brev av 4.4.14 at plasseringen av turbinene som er vist på kartutsnittet er så lang inne på land at de ikke vil få betydning for sjøvertsferdsel. De skriver at det er etablert mange navigasjonsinstallasjoner (fyr, lykter, blinker, overrett og stenger) på Utsira, som er viktig for sjøvertsferdsel. Av disse er det Utsira fyr, som har en lyshøyde på 80 meter, som kan bli påvirket ved at planlagte vindturbiner kan skjerme litt for lyset fra fyret mot nordøst. Det må derfor tas hensyn til dette i planleggingen, slik at det ikke etableres tiltak som kan påvirke navigasjonsbelysningen unødige. Eksempelvis at høydemarkeringslys på turbinene skjermes slik at de ikke er synlige for de sjøfarende, for å unngå forveksling med annen navigasjonsbelysning. Når det gjelder planlegging av en ny sjøkabel mellom Utsira og Karmøy, anbefaler Kystverket at ny kabel følger i samme trasé som eksisterende kabel dersom eksisterende kabel skal bestå. De påpeker at dette vil være et tiltak som krever godkjenning etter "Lov om havner og farvann" av Kystverket.

4.5 Interesseorganisasjoner

Haugesund Turistforening (HT) v/Karl Andreas Knutsen skriver i brev av 6.4.14 at de ikke er imponert over meldingen i trykket format. De mener at slik meldingen presenterer størrelsen på kraftverket på kart, i tekst og tabeller, så samsvarer ikke dette med det som sannsynligvis blir bygget. Tiltakshaver må vise på kart hvor mange og hvor store turbiner det trengs for å oppnå 15 MW, da dette vil ha betydning for de beregninger som skal fremlegges for støy, visualiseringer og skyggekast. De understreker at de stiller seg til disposisjon for å bidra til mest mulig riktig fremstilling av sin virksomhet og aktivitet på Utsira. Videre påpekes følgende:

- Kartet på side 3 i meldingen har feil koding, der nr. 11 Gismarvik har fått konsesjon.
- Vedrørende "Regionale planer" er det i Fylkesdelplanen konkludert med at det ikke er plass til flere vindkraftanlegg, og Utsira har derfor ikke vært vurdert i den videre behandlingen.
- Området er ikke et underskuddsområde på kraft. Dette bekreftes av Haugaland Kraft.
- Det er overoptimistisk å beregne forventet levetid på 25-30 år, det viser erfaringer fra Smøla. 15-20 år er mer realistisk, dette må legges inn i regnskapet for økonomien i prosjektet.
- Meldingen har ikke nevnt noe om Haugesund Turistforening sin hytte, Nordvikgården. Hytta hadde opp mot 3000 overnattinger i 2013, og foreningen er en tung aktør for utøvelse av friluftslivet på øya. Hytta ligger som en av de nærmeste bygningene til planområdet.
- Det må utredes hvordan så store vindturbiner vil innvirke på befolkningen, som har et lite areal å oppholde seg og leve på, på lang sikt. Folkehelsesloven må vurderes i denne sammenheng.
- Det må utredes i et eget kapittel hvordan et slikt anlegg vil påvirke lysten til å komme til Utsira for å oppleve de verdier som folk i dag søker, herunder stillhet, ro, et "annerledes" samfunn og den røffe naturen.
- Naturmangfoldloven må brukes.

Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Rogaland (NOF Rogaland) skriver i brev av 6.4.14 at Utsira er spesiell i ornitologisk sammenheng, og ble kjent som en viktig trekklokalitet allerede midt på 1900-tallet. Øya tiltrekker et stort mangfold av ulike fuglearter, og er kjent som en unik trekklokalitet der det gjennom tidene er påvist flere uvanlige og til dels svært sjeldne fuglearter. Sjøfugltrekket ved

øya kan være omfattende, og det hekker også en god del sjøfugl både på selve Utsira og nærliggende øyer og holmer. I de senere årene har også havørn etablert seg på øya, og hekking av vandrefalk er påvist. NOF Rogaland skriver at på grunn av den spesielle statusen Utsira har som fuglelokalitet vil de ikke anbefale at planene om et nytt og større vindkraftverk på Utsira videreføres. De mener at de visuelle virkningene av det nye vindkraftverket vil bli vesentlig større enn virkningene av de to eksisterende vindturbinene, og at det må påberegnes økt støy. Vindkraftverket vil også kunne føre til en fortrengning av både hekkende og trekkende fugler, og det kan utgjøre en barriere og en betydelig kollisjonsrisiko for fugl. Videre mener de at metodikken for kartlegging av fuglelivet er for lite konkret beskrevet i forslaget til utredningsprogram, og viser til hvordan denne typen undersøkelser forutsettes gjennomført i land som Danmark og Storbritannia. Der inkluderer utredningen blant annet omfattende feltundersøkelser. NOF Rogaland forutsetter også at det blir gjort ordentlige studier av støyvirkninger av vindkraftverket, og at det lages gode visualiseringer. Det må gjøres grundige vurderinger av virkninger for friluftsliv, fuglekikking og hvordan tilstedeværelse og drift av vindkraftverket vil påvirke opplevelsesverdier. De samfunnsmessige verdiene knyttet til fugleturisme på øya må kartlegges, og det må utredes hvordan disse kan bli påvirket av vindkraftverket.

Utsira fuglestasjon v/Egil Ween skriver i brev av 7.4.14 at de er prinsipielt i mot oppsetting av vindmøller på fuglelokaliteter, og spesielt kjente lokasjoner som Utsira. I det aktuelle området hekker Utsiras eneste par av vandrefalk og ravn, i tillegg til at havørn viser en klar stigende forekomst på øya. De mener det må kreves omfattende feltstudier av en uavhengig ekspertise for å kartlegge virkninger for fuglelivet og fugletrekket. De ytrer videre bekymring for de estetiske sidene ved prosjektet, og skriver at de har plukket opp signaler om at det er flere som vil utelate Utsira som reisemål dersom prosjektet realiseres. De mener dette må utredes. Videre skriver de at de er redd for kollisjonsfaren mellom spesielt trekkende spurvefugler og vindturbiner, og de mener det bør brukes radarer for å kartlegge trekkene. Sjøfugltrekket over det aktuelle planområdet må kartlegges, i tillegg må hekkende sjøfugl kartlegges.

Forum for Natur og Friluftsliv Rogaland (FNF Rogaland) skriver i brev av 8.4.14 at uttalelsen er gitt på vegne av Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Haugesund Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund Rogaland og Norsk Botanisk Forening Rogalandsavdeling. De skriver at Utsira er internasjonalt kjent for sitt rike fugleliv og er en av Norges beste fuglelokaliteter. I tillegg er Utsira rikt på andre arter, naturtyper, kulturminner, friluftsmuligheter, kunst og kulturaktiviteter, og FNF Rogaland ytrer bekymring for at vindturbinene skal ødelegge mye av dette. Videre påpeker de at utredningene må ta for seg følgende:

- Vindkraftverket og dets betydning for lokal økonomi må vurderes, samt hva som kan gå tapt ved vindkraftsatsningen.
- Naturmangfoldloven må legges til grunn, og vurdering av samlet belastning bør inkludere alle konsesjoner som er gitt og som kan bli gitt langs store deler av kysten inkludert hele Rogaland og Hordaland. Gode kart må utarbeides med flere lag informasjon om lyd, visuell påvirkning, artsdata, landskap, boliger, friluftsboliger, turløyper, jaktområder og viltforekomster. Kartene må vise overlappende influensområder og dekke hele kystregionen i de to fylkene.
- Det er nødvendig med utstrakt feltarbeid for å samle informasjon om fugletrekk, sårbare arter og naturtyper. I planområdet finnes det bekkefelt og myrområder, og utredningen må avklare hva som kan skje med bekkefeltene og hvordan den økologiske og kjemiske tilstanden kan bli påvirket.
- Utredningen må inkludere kartlegging og verdisetting av friluftsområdene inkludert skildring av området som er en del av Nordsjøløypa, likeså kulturstien og alle andre turområder og oppholdssteder som er innen et par km fra turbinene. Turbinenes effekt på disse områdene må være grundig, spesielt med hensyn til lyd innenfor 40 db sone, forventet vindretning,

skyggekast og lysblink. Områder som kan bli berørt av stenging, gjerder og tilgang på eget ansvar må identifiseres.

- Visualisering av hvordan vindturbinene ser ut fra ulike lokaliteter 360 grader rundt planområdet er nødvendig for å få et inntrykk av hvordan vindturbinene direkte påvirker landskapet. Visualiseringen må gjøres fra flere punkter definert av berørte parter, og må inkludere 3D animasjon med lyd fra minst ett av punktene, spesifisert av kommuneadministrasjonen.
- Veibredde og veinett må avklares tydelig i søknaden, og all annen infrastruktur må visualiseres.
- Det bør stilles eksplisitte vilkår allerede i utredningsprogrammet om at tiltakshaver skal gjøre rede for skjæringer i landskapet, massedeponi, sprengning og grøfting, og eventuelle arealbehov i anleggsfasen. All arealbruk skal fastsettes før konsesjon gis, hvor eksempler gjort i utredning skal identisk tilsvare vindturbinene man faktisk bygger.
- Støynivå må estimeres for hele døgnet for å påvise eventuelle endringer i støynivå om natten. Det må tas høyde for geografi og geologi i området slik at en ikke får lignende feilberegninger som har funnet sted ved andre prosjekter i Norge.
- En separat sumvirkningsrapport som dekker friluftsliv, kultur- og naturmiljø, landskap, reiseliv etc. bør bli lagt frem som en del av konsekvensutredningen.
- Tiltakshaver må stille økonomisk bankgaranti ved demontering av anlegget, også ved en eventuell konkurs. Demontering må skje på en mest mulig skånsom måte for naturen.

Norges Miljøvernforbund (NMF) skriver i brev av 1.3.14 at de ønsker avslag på vindkraftverket Utsira II. De påpeker imidlertid at siden det allerede finnes infrastruktur i form av vei og kai i tilknytning til eksisterende anlegg, er vindkraftverket langt mindre skadelig enn andre søknader om vindkraftverk. NMF mener derfor det er akseptabelt å gi konsesjon så fremt det er nødvendig å gi noen anlegg konsesjon. Videre skriver de at vindkraftutbygging er unødvendig visuell forøpling av norsk kystlandskap og en trussel mot fuglelivet. De mener at samfunnsøkonomien i prosjektet er dårlig, og påpeker at det er forbundet høye kostnader med nedleggelse av anleggene. Videre er NMF bekymret for at vindkraftverket vil føre til støy, oljelekkasjer og kraftledningsutbygging.

4.6 Privatpersoner/grunneiere/andre

Bjarne og Gunn Hilde Austrheim skriver i brev av 3.4.14 at Bjarne Austrheim var tungt involvert i Hydro Produksjon AS sitt vindkraftprosjekt, og at de som en av de to grunneierne var positive til etableringen av turbinene på sin grunn. Dette fordi de mente at prosjektet var dimensjonert optimalt i forhold til øyas topografi og særegne kystmiljø. I tillegg gjorde de to vindturbinene øya selvforsynt med elektrisk kraft. Etter deres mening har Utsira II vindkraftverk en dimensjonering som har en rekke uheldige konsekvenser for øyas befolkning og for øya som nasjonalt viktig kulturlandskap. De er redd for at den samlede visuelle effekten blir altfor stor med tanke på øyas størrelse. Videre mener de at kommunen og tiltakshaver har vært lite åpne om prosjektet, noe de synes er kritikkverdig. Når det gjelder utredningsprogrammet, påpekes følgende:

- Utredningsprogrammet må synliggjøre på en mye bedre og konkret måte hvordan åpenhet skal oppnås.
- Opplevelseskvalitetene på hele nord-østdelen av øya vil bli sterkt redusert. Utredningsprogrammet burde stille tøffere krav til hva det skal redegjøres for når det gjelder opplevelseskvaliteter.

- Det må foretas en mye grundigere vurdering av vindkraftverkets virkninger for satsningen på reiseliv og turisme enn det som er gjort til nå.
- Siden det ikke er mer enn 700-850 meters avstand til boligene i Nordvikevågen, må det gjøres en vurdering av hvordan anlegget i sin alminnelighet vil påvirke bokvalitetene i området. Vindkraftverket vil endre omgivelsene for beboerne på denne delen av øya betraktelig. Utredningsprogrammet er derfor nødt til å omfatte en nærmere analyse av hvilket verditap det er snakk om og hvordan dette skal kompenseres.
- Dersom en eller to av de eksisterende vindturbinene flyttes fra Austrheims eiendom, oppfatter de sin juridiske stilling slik at dette arealet fristilles fra inngåtte avtaler og tilbakeføres til deres disposisjonsrett.

Edgar Opsal skriver i brev av 7.4.14 at han har kone, svigerinne og svigerforeldre som er hhv. grunneiere og hytteeiere på Utsira. Han skriver at familien bruker hyttene i Austramarka på Utsira hele året, og at de således er nærmeste naboer til de eksisterende vindturbinene. Han understreker at familien har levd tett på de allerede eksisterende turbinene, og at de derfor vet at med et større vindkraftverk så blir det et være eller ikke være for fritidsbruken av hyttene i Austramarka. Dette på grunn av støyen fra det allerede eksisterende anlegget, som de vet vil øke med et større prosjekt. Opsal påpeker at støyberegningene som de hittil har fått innsyn i, ikke samsvarer med erfaringene de har med det allerede eksisterende vindkraftverket. Han mener dette kan komme av at særlig den nærmeste hytta ligger i le for vinden, slik at ordinær vindstøy i mindre grad overdøper støyen fra vindturbinene. Det nye anlegget vil legge beslag på en langt større sektor av horisonten enn dagens anlegg, og det vil derfor ikke være mulig å posisjonere seg bort fra anlegget slik man kan i dag. Opsal ytrer også bekymring for Avinors krav til lysmerking av turbiner, og viser til erfaringer som naboene til Høgjæren vindkraftverk har gjort. Videre påpekes det at avstanden fra nærmeste hytte til planområdet er 60 meter, mens det i nord er knappe 650 meter fra leilighetskomplekset "Bølgen" til omsøkt område. Det er derfor viktig at antall turbiner, plassering og størrelse blir klarlagt i forkant, og at konsekvensutredningen er i tråd med dette. Planområdet utgjør 1/12 av øyas totale areal, og virkninger av dette må utredes etter folkehelseloven § 4. Videre ønsker Opsal at det gjøres en vurdering av 3 MW turbiner kontra 5 MW turbiner når det gjelder desibel, vindretning og vindstyrke. Spesielt må det gjøres beregninger for hytta som ligger i le og ikke blir "skjermet" av vindstøy. Det er også viktig at vindkraftverkets virkninger for eiendommene gnr/bnr. 27/13, 27/3 og 27/17 blir utredet, da disse eiendommene ligger sentralt i planområdet og eierne ikke ønsker å avgi eiendommene til et vindkraftverk.

Hildegunn og Gunnar Eek skriver i brev av 5.4.14 at det bør utredes hvordan vindkraftverket vil innvirke visuelt på kulturlandskapet, både fra Siradalen, Austrheim, Hovland, Klovning, Fyrstasjonen og havnene. De forventer at det bygges realistiske og korrekte modeller som viser inngrepet i sin helhet. Det bør også utredes hvordan vindkraftverket vil påvirke Utsira flora, fauna og kulturminner, samt hvilke virkninger tiltaket vil ha for de fastboende med tanke på støy, skyggekast, estetikk, urørt natur og områder til rekreasjon. De påpeker at befolkningstettheten på Utsira er på 36 km², altså større enn resten av Norge som har en tetthet på 16 km². De foreslår derfor at det ses på andre steder å sette opp vindmøller, hvor befolkningstettheten er lavere.

Mark Thomson skriver i brev av 8.4.14 at han og familien har fritidsleilighet på Bølgen i Nordvikvågen. Leiligheten ligger ca. 730 meter fra planområdet, og han frykter at turbinene vil ødelegge den fredelige utsikten fra stua og at de vil få mye støy fra turbinene. Han ønsker derfor at støy og visuelle virkninger av turbinene synliggjøres for hvert enkelt punkt på øya. Videre skriver han at Utsira er landets beste fuglelokalitet, og at hvis fuglelivet forsvinner kommer mye av verdien ved å

være på akkurat Utsira til å forsvinne. På bakgrunn av dette ønsker han at det gjennomføres nye undersøkelser og kartlegginger av hvordan og når fuglene bruker området, slik at man kan analysere hvilke avbøtende tiltak som vil ha mest effekt. Han mener dette må gjøres ved bruk av radar. Han ønsker også en full visualisering av hvordan vindparken vil påvirke nåværende turstier og tråkk i hele Austmarka. Han er bekymret for at leiligheten vil falle drastisk i verdi dersom vindkraftverket blir realisert.

Øyvind Arne Vestre m.fl. skriver i brev av 3.4.14 at Utsira er en ressurs svak kommune på jakt etter noe som kan gi en bedre fremtid. De er derfor redd for at øya skal bli et lett bytte for en bedrift som ønsker profitt. De påpeker at vindkraftprosjektet minimum vil utgjøre 1/12 av arealet på øya, og at det oppleves som et alvorlig inngrep i nærmiljøet sammenlignet med vindturbinene som står på Utsira i dag. Siden øya har et begrenset areal, vil alle på øya bli sterkt berørt av utbyggingen. Videre påpeker de at Utsira er et eldorado for ornitologer, og at øya besøkes av flere hundre fuglekikkere i løpet av året. Utsira har uante muligheter innen turisme, og stillheten og roen er nettopp det turistene oppsøker. De understreker at de ikke er motstandere av vindmøller, men at de er av den oppfatning at Utsirasamfunnet allerede har gitt sitt bidrag og uansett ikke er stedet for gigantiske vindturbiner.